

politično prepričanje, češ da je kot klerikalec vrinek v šišensko napredno socialdemokratsko srenjo.

Taki odlomki današnjemu bralcu povzroče prizanesljiv smehljaj, a v tistih časih jih je bilo jemati resno. Navsezadnje je Šiška tudi kot ljubljansko predmestje doživljala še kasneje obdobja bolj množičnih doseljevanj.

Ko so prišli novi naseljenci, ki jih na Šiško ni vezalo kmečko delo, tudi niso imeli več občutka za kmečko poštenje, so domačini nenadoma morali poskrbeti za obrambo. Tako je občina dobila poljskega čuvaja, ki je za redno plačilo iz občinske blagajne vsako leto po nekaj mesecev, vsaj do oktobra, varoval njive šišenskih kmetov.

Tako je torej do začetka prve vojne, ko so Spodnjo Šiško priključili mestu 489 Ljubljani, vas postajala mesto. Imela je svoje šole, svoje obrtnike, trgovce, predvsem pa politično življenje, ki se je odvijalo v okviru znanih političnih strank.

V Šiški se je z železnico pojavilo precejšnje število nemških naseljencev, celo več kot v ostalih delih mesta. Življenje je moralo nujno skozi vsa obdobja sožitja in trenja slovenske in nemške skupnosti, ki se je odražalo v glavnem na kulturnem področju. Društva so bila številna, prizadevanja za vsak nov šolski prostor zagrizena.

Najbrž imajo današnji Šiškarji kar dobro mnenje o svojem naselju. Po nekaj letih se počutijo domačine, četudi so se priselili od drugod. Takih s pedigrejem je najbrž še zelo malo. Branko Šuštar je vsaj malo odprl vrata tistim, ki jih to zanima, bolj ali manj plemenitim. Za njegov trud smo mu lahko hvaležni tudi zgodovinarji in etnologi.

Tanja Tomažič

NEVA HUSSU-MAGAGNATO in PAVEL VIDAU, *BENEČANOVE - BANE : RODBINA KREVATIN 1795-1997*, Mladika, Trst 1997.

Leta 1986 je ameriški zgodovinar James C. Davis v Pennsylvaniji, ZDA izdal knjigo o slovenski kraški družini, katere daljni potomec je bil. Še istega leta je bila knjiga prevedena v italijanščino in je izšla v Gorici, čez tri leta pa v Ljubljani, pod naslovom Vzpon iz dna. Ta knjiga je bila kot čudežna paličica, vzpodbudila je oba avtorja, da sta se skupno lotila zdaj objavljene raziskave.

Intenzivno delo je trajalo dalj časa in na koncu sta razpolagala z veliko količino nabranega materiala, s slikami in podatki. Vse to je bilo namenjeno razstavi v domači vasi, v Banih pri Trstu. Razstava je bila postavljena, pogledana in treba bi jo bilo podreti, gradivo pa razdeliti vsem tistim, ki so ga bili ljubeznivo posodili. Tako bi vsi podatki, ki so bili zbrani in pregledani, čez čas spet ušli iz

spomina. Zgodba o neki družini bi bila pozabljena.

Jelka Daneu-Cvelbar, domačinka iz Opčin, ki skrbi za revijo Škrat, zraven pa tudi za vedno bolj široko razvejano založniško dejavnost za izdajo slovenskih knjig in publikacij, je svetovala, naj bi vse skupaj povezali in izdali kot neke vrste vaško zgodovino. Tako je luč sveta zagledala knjiga o prebivalcih vasi, o tistih, ki izhajajo iz ene same družine, pa se zdaj, ko je minilo že več kot sto petdeset let, tega niti ne zavedajo več.

Ivan Krevatin in Lucija Grižon sta bila začetnika banovske rodbine, ki so jo poimenovali Benečanove zato, ker se je bil Ivan priselil iz Istre, ki je bila dolgo pod Benečani. Vzela sta se leta 1861 in od takrat lahko sledimo široko razvejanemu sorodstvu.

490

Objavljene so fotografije od najstarejših do najnovejših. Razen uvodnih pojasnil pravzaprav ni dosti teksta. Posamezniki so predstavljeni z različnimi slikami in podnapisi tečejo nekako pravljično: oče in mati sta se poročila in rodili so se jima otroci. In otroci so izbrali svoje ženine in neveste in spet so se jim rodili otroci. Knjiga se ne konča, ker bodo tudi tisti, ki so zdaj otroci, nekoč odrasli in se poročili in imeli svoje otroke.

Vendar pa zgodbe niso pravljična in to bi najbolje vedeli povedati tisti, ki so na slikah. Ob številnih družinah, ki se še pojavljajo na začetku stoletja, so preštevilni križčki ob otroških imenih, ki so umirali v prvih mesecih ali letih življenja. Nena-doma se spremenijo imena. Ostajajo imena, ki so slovenska, in imena, ki so njihove italijanske različice. Potem prihajajo generacije, ki so si poiskale druge kraje za svoje življenje. In ne povedo nam, kaj je bil vzrok zato. Otrok je vedno manj.

Oba Krevatina iz Banov, ki sta začela tako številen rod, sta postala znana in nekam blizu tudi tistim, ki jim mogoče do sedaj niti ni bilo pomembno, do kam segajo njihove korenine.

To je knjiga slovenskih avtorjev o slovenskih začetkih neke družine, ki se je osnovala v Banih pri Trstu v sredi prejšnjega stoletja. Oba avtorja sta domačina iz Ban, in oba izvirata iz Krevatinov. Neva Hussu-Magagnato je rojena leta 1952 in še vedno živi v Banih. V službo je hodila v Trst, sicer pa je z vsem srcem predana kulturnemu delu v domačem okolju. Tudi drugi avtor, Pavel Vidau je domačin, rojen 1936. Zdaj ko je upokojen, se še bolj kot prej posveča vaški kroniki in raziskavam, ki naj bi pojasnile slovenski življenj.

Knjiga, ki pravzaprav niti ni knjiga, ampak je bolj slikanica s kar najmanj teksta, je pomembna zato, ker je izšla na Tržaškem. V krajih, kjer je tistih, ki se deklarirajo za Slovence, vedno manj. Oba avtorja sta se lotila raziskave pred približno dvema letoma, sad njunega dela pa bi bil razstavljen lahko le dober teden v juniju letošnjega leta. Odprli so jo še enkrat za dva dni v avgustu, ob času vaške šagre, bržčas zato, da so si jo ogledali tudi vsi, ki takrat od blizu in daleč obiščejo sorodnike.

In potem se je ponovilo tisto, kar se dogaja tako rekoč zmerom: vsem je

bilo žal, ko so se poslovili od razstave in ko je bilo treba vrniti izposojene fotografije. K sreči je ostala knjiga. Še najbolj žal pa je bilo tistim, ki v začetku niso hoteli sodelovati, ob koncu pa je bilo že prepozno. Vendar so jim vrata k sodelovanju odprta.

Oba avtorja izhajata iz istega rodu. In še toliko drugih, ki se sploh ne poznajo. Pri skupnih trikrat ali štirikrat prastarših se sorodstvene linije porazgubijo. Vendar veže ljudi iz Benečanovih Banov tudi slovenski jezik.

Naj zaključimo z besedami, ki jih je povedal Pavel Vidau: "Domačini sprejemajo to delo pozitivno in si želijo, da bi se nadaljevalo, da bi se razširilo tudi na druge rodbine v vasi. Saj konec koncev ne živijo v kraju samo potomci Krevatinov. Vendar pa se ne moremo ukvarjati samo z družinskimi debli, kar bi morda prebivalce najbolj veselilo. Tudi drugi vidiki vaškega življenja so še zanimivi. Zavedamo se, da to življenje nepreklicno izginja. Soočamo se s prav posebnimi problemi. Naseljujejo se italijanski mestni ljudje, torej dvakrat drugačni od nas domačinov. Spreminja se celo pogovorni jezik v vasi. Vse te nove stvari bo treba še primerno zabeležiti in obdelati."

Benečanove Bane so torej obetaven začetek.

Tanja Tomažič

VESNA GUŠTIN GRILANC, *JE VEČ DNEVOV KU KLOBAS : NEKDANJE PREHRAMBENE NAVADE IN RECEPTI TRŽAŠKEGA PODEŽELJA*. Založba Devin, Trst 1997, 169 str., ilustr.

Pred dobrimi tristo leti je nastal naslednji zapis:

"Testo zvaljajo prav na tanko ko list ali papir in ga namažejo z zdrobljenimi in z medom pomešanimi orehovimi jedrci; to zmes zvaljajo, stisnejo ali zvijejo v krogu, da postane kakor hleb kruha. Naposled speko in, ko je pečeno, se imenuje potica. Plemičem in meščanom, ki imajo delikatnejša usta, denejo v tale kruh veliko masti in jajc. Tudi pri plemičih in meščanih peko take potice ob istem času in na prav isti način."

Avtor tega besedila je plemeniti Janez Vajkard Valvasor, avtor dela *Slava Vojvodine Kranjske*. Znanstveniki in raziskovalci so delo definirali na veliko načinov, še najbolj pa odgovarja termin velikega polihistorskega zapisa vsega, kar se je v njegovi dobi vedelo ali dalo izvedeti o, širše vzetem, slovenskem prostoru. Prav gotovo ne bi mogli trditi, da je Valvasorjevo delo knjiga receptov, pa čeprav se da v njej najti veliko informacij o tedanjih prehrabnih navadah nižjih in višjih slojev prebivalstva.

Zelo podobno je s knjigo, ki jo danes predstavljamo. Marketinški pristop